

OPRACOWANIE PYTANIA

Co skłania człowieka do poświęceń? Omów zagadnienie na podstawie *Dżumy* Alberta Camusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Albert Camus, *Dżuma*

EPOKA

Egzystencjalizm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Pytanie dotyczy motywacji człowieka w sytuacji granicznej: co sprawia, że jednostka rezygnuje z bezpieczeństwa i szczęścia dla innych. Camus odpowiada przewrotnie - do poświęcenia nie potrzeba heroizmu, wiary ani wielkich idei; wystarczy przyzwoitość, poczucie obowiązku i solidarność. Siła tej lektury polega na tym, że każdy bohater poświęca się z innego powodu.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

poświęcenie

Świadoma rezygnacja z własnego dobra (bezpieczeństwa, szczęścia, życia) na rzecz innych. Komisja oczekuje, że dla każdego bohatera nazwiesz, co oddaje i za jaką cenę.

co skłania

Pytanie o motywację, więc o wewnętrzną przyczynę działania. Nie wystarczy powiedzieć, że bohater walczy z dżumą; trzeba wyjaśnić, dlaczego to robi i skąd czerpie siłę.

człowiek

Liczba pojedyncza w znaczeniu ogólnym: komisja chce uogólnienia o ludzkich motywach, a bohaterowie Camusa mają być przykładami różnych typów postaw.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę: do poświęceń skłaniają nie wielkie idee, lecz przyzwoitość, obowiązek i solidarność, a Camus pokazuje te motywy jako najtrwalsze.
- ✓ Co najmniej trzech bohaterów z różnymi motywacjami (na przykład Rieux, Tarrou, Rambert, Grand) z konkretnymi sytuacjami, w których każdy z nich coś oddaje.
- ✓ Kontekst wyjaśniający lub kontrastujący z odpowiedzią Camusa (na przykład egzystencjalistyczny bunt wobec absurdu) i wniosek o tym, jakie motywy poświęcenia są w tej powieści najważniejsze.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Doktor Bernard Rieux: leczy chorych od pierwszych szczurów do końca epidemii, choć jego żona umiera w sanatorium poza miastem. Mówi, że nie chodzi o heroizm, lecz o uczciwość, którą rozumie jako wykonywanie swojego zawodu. Znaczenie: poświęcenie z obowiązku, bez wiary i bez patosu.
- Jean Tarrou: przyjezdny, syn prokuratora, który w młodości zbuntował się przeciw wyrokowi śmierci wydawanym przez ojca; w Oranie organizuje ochotnicze formacje sanitarne i wyznaje Rieux, że chce zostać świętym bez Boga. Umiera na dżumę, gdy epidemia już gaśnie. Znaczenie: poświęcenie z moralnego sprzeciwu wobec zła i z potrzeby czystości sumienia.
- Raymond Rambert: dziennikarz z Paryża, odcięty od ukochanej; przez tygodnie organizuje nielegalną ucieczkę z miasta, a gdy wszystko jest gotowe, rezygnuje i zostaje w formacjach sanitarnych, bo wstyd byłoby być szczęśliwym samemu. Znaczenie: droga od prywatnego szczęścia do solidarności jako najbardziej ludzka motywacja.
- Joseph Grand: skromny urzędnik magistratu, który po godzinach prowadzi statystyki formacji sanitarnych i latami poprawia pierwsze zdanie swojej powieści; choruje i jako jeden z pierwszych wraca do zdrowia. Rieux uważa, że jeśli ktoś w tej historii zasługuje na miano bohatera, to on. Znaczenie: cichy, codzienny heroizm bez ambicji.
- Ojciec Paneloux: w pierwszym kazaniu widzi w dżumie karę Bożą, pracuje potem w formacjach sanitarnych, a po śmierci syna sędziego Othona głosi w drugim kazaniu, że trzeba wszystko przyjąć albo wszystko odrzucić; umiera, odmawiając pomocy lekarza. Znaczenie: poświęcenie z wiary, które Camus pokazuje z szacunkiem, ale i z dystansem.
- Cottard (opcjonalnie): jedyny bohater, który się nie poświęca; korzysta na epidemii, handluje przemycanym towarem i boi się jej końca. Znaczenie: kontrast, który uwypukla, że poświęcenie jest wyborem, nie przymusem sytuacji.

KONTEKSTY DO WYBORU

MITOLOGICZNY

POLECANY

Mit o Prometeuszu

Tytan ulepił człowieka z gliny i własnych łez, wykradł dla niego ogień z rydwanu Heliosa, a przy podziale ofiarnego byka podstępem oszukał Zeusa, za co przykuto go do skały Kaukazu. Zestaw to poświęcenie z miłości do ludzi z ofiarą Rieux i Tarrou.

FILOZOFICZNY

Egzystencjalizm i filozofia absurdu (Albert Camus, *Mit Syzyfa*)

Camus uważa, że świat nie ma sensu, którego człowiek szuka, ale można odpowiedzieć na absurd buntem: działaniem po stronie ludzi bez gwarancji zwycięstwa. Rieux i Tarrou są takimi zbuntowanymi: walczą z dżumą, wiedząc, że bakcyl nigdy nie znika, i właśnie to tłumaczy, dlaczego poświęcenie nie potrzebuje wiary ani nadziei.

LITERACKI

Ludzie bezdomni, Stefan Żeromski

Tomasz Judym rezygnuje z małżeństwa z Joasią i z kariery, żeby leczyć biedotę, bo czuje się dłużnikiem swojej klasy; symbolem jego wyboru jest rozdarta sosna. W odróżnieniu od Rieux poświęca się w imię idei i z poczuciem winy, co pozwala pokazać, jak różne mogą być źródła tej samej decyzji.

LITERACKI

Zdażyć przed Panem Bogiem, Hanna Krall

Marek Edelman po wojnie zostaje kardiologiem i mówi o osłanianiu płomienia świeczki, którą Bóg chce zgasić; walkę o pojedyncze życie traktuje jak zwykły obowiązek, bez heroizmu. To odpowiedź bliska Rieux: poświęcenie jako codzienna przyzwoitość lekarza, nie wielki gest.

3

Mapa wypowiedzi

1

Teza: w *Dżumie* do poświęceń skłaniają nie wielkie idee, lecz obowiązek, przyzwoitość i solidarność z cierpiącymi.

2

Rieux: poświęcenie jako uczciwe wykonywanie zawodu – heroizm pozbawiony patosu.

3

Tarrou i Rambert: dwie drogi do zaangażowania – moralny bunt wobec zła oraz ewolucja od prywatnego szczęścia do wspólnoty.

4

Kontekst mitologiczny: Mit o Prometeuszu – Tytan ulepił człowieka z gliny i własnych łez, wykradł dla niego ogień z rydwanu Heliosa, a przy podziale ofiarnego byka podstępem oszukał Zeusa, za co przykuto go do skały Kaukazu. Zestaw to poświęcenie z miłości do ludzi z ofiarą Rieux i Tarrou.

5

Wniosek: paraboliczny wymiar powieści czyni odpowiedź uniwersalną – wobec każdej odmiany zła człowieka ratuje solidarna, zwyczajna przyzwoitość.